

Виноградова Маргарита
Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного
margarita.vynogradova@tsatu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0001-9255-5932>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ НЕМОВНОГО ПРОФІЛЮ

Summary: The article examines the peculiarities of teaching a professionally oriented second foreign language in non-language universities. Teaching a second foreign language to non-linguistic students is one of the goals of teaching a second foreign language is the formation of communicative competence of students in higher education institutions, which allows them to use a foreign language on the basic level in the most typical situations. Cognition of a foreign culture through the study of a second foreign language is possible only under the conditions of intensive cognitive activity of students, their active intellectual involvement and the motivation to carry out independent research. The process of teaching a second foreign language is characterized by using the latest teaching materials, digital resources, as well as the use of modern methods to stimulate interaction between the participants in the learning process.

Key words: language diversification, second foreign language, means of communication, intercultural communication, effective methods, optimal techniques, intensive learning, learning strategies.

Згідно з концепцією Євросоюзу та у відповідності до вимог Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти [1] сучасні фахівці повинні знати дві і більше іноземних мов. Це вимога нового часу, спричинена швидким перебігом інформаційних, технологічних, геополітичних процесів і розширенням міжнародних відносин України з країнами світу. В умовах глобалізації економіки, науки і освіти, посилення конкуренції на ринку праці, перспектив євроінтеграції, виникає потреба в професіоналах, які володіють декількома іноземними мовами, що є критерієм освіченості людини в сучасному суспільстві, адже для подальшого росту професійної кар'єри та запоруки успіху фахівцю вищої школи вже недостатньо володіти однією іноземною мовою.

У світі інтерес до вивчення іноземних мов стрімко зростає. Ще у 2001 році у Франції стартував проєкт з розвитку і підвищення ролі іноземних мов. Згідно цього проєкту, Жак Ланг, міністр Національної освіти Франції, мав намір зробити пріоритетом свого міністерства диверсифікацію мов, а також підвищення лінгвістичного рівня навчання за кількома мовами, вважаючи їх одними з найважливіших умов особистого і професійного успіху [2].

Тому питання навчання студентів іноземних мов як запорука успішного міжнародного спілкування стає все більш актуальним. Знання двох і більше іноземних мов підвищує культурний і освітній рівень особистості, свідчить про здатність фахівця до міжкультурної комунікації. Такі фахівці конкурентоздатні і більш затребувані як в своїй країні, так і за кордоном. Виходячи з цих умов, система сучасної освіти ставить завдання більш глибокої лінгвістичної підготовки фахівців.

Іноземна мова є невід'ємним компонентом усіх етапів підготовки висококваліфікованого фахівця. Високий рівень володіння мовою, безумовно, сприяє просуванню кар'єри, підвищенню інтелектуального і культурного рівня спеціаліста, легкій адаптації його в іншомовному середовищі [3, с.42].

Особливості навчання другої іноземної мови студентів немовного профілю обумовлені практичним характером навчального процесу, адже однією з цілей навчання другої іноземної мови є формування у здобувачів вищої освіти комунікативної компетенції, що дозволяє їм використовувати іноземну мову на базовому рівні в найбільш типових ситуаціях мовного спілкування, а тому вимагає від викладача докладання зусиль вже з перших занять для того, щоб зацікавити студентів другою іноземною мовою, як чимось принципово новим і незвичним.

Для формування у студентів комунікативної компетенції викладач повинен вірно вибрати і дотримуватися дескриптивних критеріїв рівнів володіння іноземною мовою. Як зазначає в своїй роботі Симоненко С.В., дескриптори рівнів Національної рамки кваліфікацій (НРК) України, що передбачають узагальнений опис рівня (інтегральну компетентність), а також систему базових компетентностей (знання, вміння, комунікацію, автономність та відповідальність), відображають прогрес навчальних досягнень здобувачів від найнижчого до найвищого рівня і містять 5 складових, а саме:

1) інтегральна компетентність (здатність виконувати завдання, розв'язувати задачі і проблеми);

2) знання (глибина, характер, діапазон);

3) вміння (виконання завдань різного типу, вирішення проблем, оцінювання діяльності, здійснення аналізу, синтезу тощо);

4) комунікація (взаємодія з людьми, робота в команді, донесення інформації);

5) автономність та відповідальність (ступінь контролю під час виконання завдань, самостійність, відповідальність за власну роботу та роботу інших) [4].

Володіння другою іноземною мовою як засобом комунікації є однією з основних компетенцій здобувача вищої освіти для його соціалізації та всебічного розвитку, адаптації до життя та праці в глобалізованому суспільстві. Для вдалого професійного росту він, як кожна сучасна людина, повинен постійно вдосконалюватися, а саме ознайомлюватись із новітніми науковими публікаціями, співпрацювати з іноземними фахівцями, щоб отримувати нові знання і розвивати вміння мислити системно і критично, висловлювати думку, обґрунтовувати свою позицію, приймати рішення для усунення тієї чи іншої проблеми.

Дисципліна «Друга іноземна мова» в Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного з'явилася лише два роки тому, тому питання викладання другої іноземної мови є відносно новим. Виходячи з зазначеного вище, для успішного здійснення навчального процесу потрібно приділяти особливу увагу аспектам викладання і навчання саме другої іноземної мови, адже цей процес передбачає досягнення здобувачами рівня володіння мовою, співставного з основною іноземною мовою, проте в більш стислі строки та з більш конкретною, практичною метою.

Сьогодні здобувачі, що навчаються у ТДАТУ за спеціальностями «Економіка» та «Геодезія», вивчають дві іноземні мови (англійську, французьку або німецьку). Процес навчання другої іноземної мови ідентичний процесу навчання першої іноземної мови. Але друга мова засвоюється в дещо меншому обсязі: за спеціальністю 193 «Геодезія» – 3 курс 5 семестр – 22 години

практичних занять і 98 годин самостійної роботи студентів, форма контролю – іспит; за спеціальністю 051 «Економіка» – 3-4 курси 5-8 семестри – 204 години практичних занять і 276 годин самостійної роботи студентів, форма контролю – диференційований залік та іспит. Згідно загальної кількості аудиторних годин, навчання другої іноземної мови має свої особливості, які потрібно враховувати.

Для студентів, які мають високий рівень володіння англійською мовою, проведення аналогій з першою іноземною мовою з граматики та лексики, роботи з автентичними текстами через мовну здогадку, використання різних стратегій добування інформації з тексту для аудіювання, інтерпретації отриманої інформації, суттєво підвищує ефективність засвоєння другої мови за коротший час. Тому викладач може і повинен враховувати особливості першої іноземної мови, яку вивчає здобувач, і коригувати методи викладання з їх урахуванням. Це вимагає від педагога високого рівня професійної ерудиції та більш глибокої підготовки до кожного заняття, адже це дає потужний інструмент для навчання другої іноземної мови.

Проте, виходячи із навчального навантаження, програмами передбачаються різні результати навчання для зазначених спеціальностей. Так, студенти спеціальності «Економіка» до кінця навчання виходять на рівень A2-B1, що є достатнім рівнем для успішної професійної діяльності. Студенти ж спеціальності «Геодезія» оволодівають другою іноземною мовою лише на рівні A1, а тому інтенсифікація початкового етапу навчання другої іноземної мови є важливою умовою його успішності й результативності. Через малу кількість аудиторних занять з другої іноземної мови за спеціальністю 193 «Геодезія» для викладача доцільно використовувати найбільш ефективні методи та оптимальні прийоми інтенсивного навчання іноземної мови, що дозволяє максимально оптимізувати навчальний процес навчання професійно-орієнтованої другої іноземної мови.

Добре продумані та розроблені викладачем стратегії навчання мають на меті допомогти студентам краще і швидше запам'ятовувати. Когнітивні

стратегії, такі як обробка, організація та запам'ятовування інформації, допомагають здобувачам вищої освіти розвивати їх пізнавальні здібності, спостерігати, повторювати, підкреслювати, робити нотатки, узагальнювати, створювати ментальні асоціації, використовувати зображення та аудіо матеріали, порівнювати з відомими мовами, використовувати рідну мову.

Метакогнітивні стратегії, що включають уміння вчитися та керувати власним навчанням другої іноземної мови, повинні бути розроблені для роздумів про процес навчання шляхом встановлення цілей, розмірковування про спосіб роботи, створення особистого навчального журналу самооцінки (*Votre autoévaluation / Portfolio*), пошуку можливостей практикувати французьку мову як способу швидкого запам'ятовування.

Соціально-афективні стратегії наближають здобувачів освіти до власних емоцій і почуттів, адже в процесі навчання вони співпрацюють з однолітками, заохочуючи один одного, відкриваючись іншим. Метою викладача буде керівництво студентами у пошуку найкращих стратегій, допомагати їм вчитися, розуміти і розробляти власну стратегію [5].

Для якнайшвидшого засвоєння другої іноземної мови викладач шукає шляхи та добирає засоби застосування інформаційно-комунікаційних технологій, що вимагає і від викладача, і від студентів високого рівня цифрової грамотності. Це набуло ще більшої актуальності в умовах пандемії та переходу навчання у дистанційну форму через карантинні обмеження. Концепція дигіталізації в освіті вимагає залучення в навчальний процес сучасних цифрових ресурсів та інформаційно-комунікаційних технологій. При вдалому застосуванні вони мають високий потенціал для формування особистості, здатної до навчання та самонавчання, комунікації, колаборації, пошуку актуальної достовірної інформації іноземною мовою, обробки інформації та ефективного презентації результатів мисленнєвої діяльності іноземною мовою [6].

Слід враховувати і той факт, що у здобувачів, які засвоїли принципи користування інтернет-ресурсами, часто виникають труднощі у виборі

необхідної інформації, що дає привід викладачеві надавати більш точні та чіткі рекомендації з пошуку потрібного матеріалу для виконання домашнього завдання за темою заняття. Для цього викладач повинен приділяти особливу увагу розробці системи вправ і завдань з усіх видів мовленнєвої діяльності для оптимального засвоєння навчального матеріалу на кожному занятті, активізації мовленнєво-розумової діяльності студентів. Безумовно, це підвищує шанси здобувача на задоволення власних потреб у навчанні та водночас сприяє більш ефективному засвоєнню другої іноземної мови.

Отже, успішне пізнання іншомовної культури через вивчення другої іноземної мови можливе лише за умови інтенсивної пізнавальної діяльності студентів, їх активної інтелектуальної креативності та прагнення здійснювати самостійні дослідження. Для досягнення високих результатів з другої іноземної мови важливу роль відіграє зацікавленість студентів, їх мотивація, добре продуманий викладачем процес навчання із заздалегідь розробленими стратегіями для студента і викладача. Саме тому процес викладання дисципліни «Друга іноземна мова» має характеризуватись актуальністю із залученням новітніх навчально-методичних матеріалів, цифрових ресурсів, а також використанням сучасних методик для стимулювання взаємодії між учасниками навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Науковий керівник українського видання доктор пед. наук, професор С. Ю. Ніколаєва. Пер. О.М. Шерстюк. К. Ленвіт, 2003. 273 с.
2. Les principales propositions. URL: <https://www.senat.fr/rap/r03-063/r03-0631.html> (Дата звернення: 27/04/2021).
3. Осадчий В. В., Симоненко С. В. Іноземна мова як засіб формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів-програмістів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, том 58, №2. С.38-48. 2017.
4. Симоненко С.В. Порівняльний аналіз дескрипторів комунікативної компетентності в області вищої освіти Національних рамок кваліфікацій Європейських країн та України. *Педагогічні науки. Херсон: Херсонський державний університет*. 2018. № 82. С.171-175.
5. Les stratégies d'apprentissage en FLE. URL: <https://www.francepodcasts.com/2018/10/02/strategies-apprentissage-fle/> (Дата звернення: 27/04/2021).
6. Зайцева Н. В., Симоненко С. В., Супрун О. М. Розвиток цифрової грамотності здобувачів вищої інженерної освіти при викладанні іноземної мови. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2020. №74. С.40-45.